

speelt ook Domme August mee, gelijk een der huisgenooten een merel noemde die ons ook trouw bezoekt. Deze zwartrok had het meezengehoed ook opgemerkt en met zijn scheefgehouden kop menigen nieuwsgierigen blik naar boven geworpen, terwijl hij bezig was met zijn halfrotten appel; gelijk men weet een geliefd kostje. Ook hij ging onder den boom staan kijken, vol afwachting, fladderde, even als die eerste musch, even omhoog en ging daarna zitten op 't kruishout waarin de boom vaststond. Vandaar kon hij juist in 't bakje loeren, welks inhoud hem wel scheen te lokken, althans hij nam een sprongetje, kwam op den rand terecht — maar nooit heeft hij het weer geprobeerd! Hoe vaak hebben we ons geamuseerd met zijn dwaze aanloopje als hij musschen wou weggagen of wanneer hij met een musch samen aan verschillende kanten een reepje vleesch te pakken had. Zijn rotte appel at hij systematisch op; alleen de schil bleef liggen, en was hij met zenuwachtige pikken bezig die geheel schoon te peuteren, dan vloog er wel eens een stukje weg, hetwelk hij dan direct natippelde om het eerst op te eten. En als meneer even weg was, en ik een nieuwe, eveneens halfrotte appel neerlegde, at hij bij zijn terugkomst eerst netjes zijn bordje leeg alvorens aan de nieuwe schotel te beginnen.

't Loopt naar Paschen en onze Kerstboom zal nu wel spoedig gaan verdorren en de vogels krijgen nu andere dingen aan het hoofd dan wintervoer zoeken. Wanneer wij in 't Hollandsche voorjaar weer naar huis terugkeeren, nemen we de herinnering mee aan menig genotvol oogenblik ons door onze gevleugelde vriendjes verschaft!

Montreux.

W. C. DE VOOGT.

VRAGEN EN KORTE MEDEDEELINGEN.

LITERATUUROVERZICHT.

Die Richtung auf zoologischem Gebiete war bisher zu einseitig morphologisch, man hat geradezu vergessen, dass es sich um *lebende* Wesen handelt, mit der sich die Forschung beschäftigte.

DR. SOKOLOWSKY:

»Aus dem Seelenleben höherer Tiere«.

Das Geschöpf in seinen Lebensäusserungen zu betrachten und es an dem Platze zu beobachten, den es in der freien Natur einnimmt — daran dachte kein mensch!

DR. ZACHARIAS: »Das Plankton«.

»The Studio« van Nov. 1910 gaf een geïllustreerd artikel over een der meest beroemde dierenschilders van heden, *Bruno Liljefors* over wiens heerlijke praestaties ik reeds vroeger sprak naar aanleiding van het deeltje 5 van de *Små Konstböcker*, waarin 60 reproducties van zijn schilderijen te vinden zijn. Deze kranige schilder is iets heel apart in het dierenleven-afbeelden; »if he should be mentioned together with any others, it would be names such as Pisanello, Rubens, and his successors Landseer and Troyon. But even among them he takes a place of his own, and can hardly be compared with any, so absolutely original is his choice of subject and his treatment thereof.« Laat ieder dit goed getroffen kenschetsende artikel lezen bij wien het hart en de geest voor natuurleven voelt en werkt; hij zal zóó bekoord worden dat hij voor zijn huis of kamer zeker een goede reproductie van een zijner levensstudies koopt. Trouwens wie kent niet zijn ganzenvluchten, zijn zeearenden, zijn eenden in de eenzame Noordsche landschappen, waarin ze met hun ietwat melancholische gedaanten zoo geheel passen. Het landschap vervult steeds een groote rol bij zijn schilderstukken, en terecht: elk levend wezen is een gevolg van zijn omgeving, harmonieert er mee, smelt er mee samen. Hoe dwaas een levend wezen buiten zijn omgeving is, hoe het met alles vloekt, ziet men terstond in een dierentuin en plantenkas; dat is dan ook de reden waarom die inrichtingen storend werken op het natuurbegrip en gevoel van een vakman en vaak meer stuitends dan mooi's voor hem bevatten.

Dit is ook alweer een reden waarom de photo nooit het schilderstuk zal kunnen *vervangen*. Een photo geeft slechts een punt *scherp* weer en dit punt is natuurlijk het dier zelf met zijn *allernaaste* omgeving, maar nooit kan het ons in een levenscomplex alles voor oogen

brengen. Er zijn 3 soorten afbeeldingen die elkaar inderdaad prachtig complementeeren, d. i. een photo, een artistiek schilderstuk van 't levende wezen met omgeving, en een minutieus uitgepeuterde systematisch bedoelde gekleurde afbeelding. Deze drie zijn samen in staat ons vrijwel »alles« te geven, menschelijker wijs gesproken.

In Februari 1910 stierf de groote Engelsche dierenschilder *Swan*, de man die ons vertrouwd maakte met de anatomisch-juiste houdingen en lenige uitrekkingen van het roofdierenlichaam. In het tweedeelige werk »*The wild Beast of the World*« bij *Frank Finn* (100 gekleurde platen, en dus geheel als plaatwerk bedoeld) dat in 1908 te Londen uitkwam hebben we nog een mooi bewijs gehad van zijn kunnen door alle zoogdiergroepen heen; het zijn verreweg de mooiste platen in dit werk, die zijn onderteekening dragen; zijn dieren hebben iets heel bijzonders, (moeilijk te definieeren) maar ze zijn warm van levenswaarheid en glanzig van fluweelige zachtheid. Men kijkt ze gaarne telkens weer eens door »*The animal World*« (reeds meer genoemd) geeft tegenwoordig ook gekleurde reproducties als omslagplaat van zijn werken.

Laatst noemde ik de fraaie met de hand gekleurde Japansche dierenplaten van *Hokusai*, *Gekko*, *Koson*, *Seiko*, *Konen*, *Kogio*. Voor kenners zij gezegd dat wanneer men ze in Londen bestelt (Chancery Lane 57; adres Sir Ken Hoshino) ze veel goedkoper zijn dan bij ons in de boekwinkels. Men kan een geïllustr. prospectus laten komen, en uitkiezen uit ± 100 nummers à 1 Sh. of $\frac{1}{16}$.

Dr. *Guenther* zegt ergens: Man liest oft entrüstete Worte über das Wiesel, das, auch wenn es gesättigt sei, noch morde, aus reiner Freude am Töten. Und nun höre man die Begeisterung des Jägers, wenn er davon erzählt, wie viel Tieren er das Blei ins Herz sandte, mit welchem Behagen er das Ende des Opfers schildert und wie er das noch lebende zutode stach. Nög veel ongunstiger komt de jager hierbij uit, indien we een *nieuwe observatie over de wezelmaag* in aanmerking nemen die ik hier wilde mededeelen. Men heeft n.l. opgemerkt wat ik hier vertaald, laat volgen: »Een wezel doodt om het bloed te drinken, maar men heeft door proeven bewezen dat een wezelmaag gewoonlijk bezet is met lintwormen, waardoor een voortdurende onverzadigbare begeerte naar bloed ontstaat. Er worden sommige wezels aange troffen die slechts één kuiken of konijn zullen dooden, al zijn er ook nög zoovele in de nabijheid; wanneer deze werden onderzocht vindt men zonder uitzondering de maag gezond en zonder wormen. In den natuurstaat dooden alle dieren slechts één dier uit een menigte en zij keeren tot het overblijfsel terug dag na dag, totdat alles op is; dan pas dooden zij een tweede. Indien ze moordden zooals de mensch, dan zou er nauwelijks een levend dier op de aarde overblijven na het einde van een seizoen. Het wilde dier doodt nooit voor sport; hij zoekt slechts zijn natuurlijk voedsel. (Zou dus de menschelijke jager ook geplaagd worden door lintwormen! ? ! !)

Dr. *Heinrich Ziegler*, de uitgever van het *Zoologische Woordenboek* (een goed *Botanisch Woordenboek* is *C. Schneider: Illustriertes Hand wörterbuch der Botanik* Leipzig 1905 Engelmann 19 Mk.) gaf in 1910 uit »*Der Begriff des Instinktes einst und jetzt, eine Studie über die geschichte und die Grundlagen der Tierpsychologie*. Het is de tweede, vermeerderde uitgave. Dit vind ik een uitermate prachtig werk, dat ik ieder zeer aanbeveel. Inhoud der hoofdstukken: »Die Tierpsychologie im Altertum; Der Instinktbegriff der Kirchenlehre; Die Gegner der kirchlichen Lehre vom Instinkt; Der vitalistische Instinktbegriff; Darwin; Lamarckisten; Die neuere Tierpsychologie; Die modernen Neovitalisten; Die Unterschiede der instinktiven und der verstandesmäßigen Handlungen; Die Frage des Bewusstseins und des Gefühls; Die histologische Grundlage; Die Unterschiede der Tierseele und der Menschenseele; Die Gehirne der Bienen und der Ameisen

In de voorrede van dit waardevolle studiewerk zegt de schrijver o.a. »Er zijn enkele begrippen, waarvan de geschiedenis zeer belangrijk is, omdat ze zich in gelijken tred met de toenemende empirische kennis veranderd hebben, dus een weerspiegeling zijn van den voortgang van een ervaringswetenschap, of ook, omdat ze met de verschillende natuuropvatting samenhangen, of zelfs met de wisselende wereldbeschouwing in verband staan.

Hoe meer men zich met het Instinctbegrip bemoeit, hoe duidelijker wordt het dat dit grondbegrip der Dierpsychologie ook in de menschelijke Psychologie onontbeerlijk is en voor de met haar samenhangende wetenschappen van groot belang is. Zoo moet de Psycholoog, de drijfveeren van den mensch uit de Instincten der dieren afleiden; de Socioloog spreekt van sociale instincten, en van instincten van het sexueele leven; en van familieleven; de strafrechttheoreticus zal, wanneer hij de misdaden psychologisch verklaren wil, de individueele verschillen in de intensiteit der instincten evenals de ziekelijke afwijkingen ervan niet achteloos voorbij mogen gaan.

In den zin van de ontwikkelingsleer is de Dierenziel de voortrap van de Menschelijke; hieruit volgt dat de Dierenpsychologie de sleutel voor de menschelijke is. De menschelijke instincten moeten van die der dieren worden afgeleid, maar ze zijn op een specifiek menschelijke manier ontwikkeld (elk instinct en elk »soort« verstand heeft iets individueels Ref.). Tusschen den mensch en de dieren is geen onoverbrugbare kloof, maar wel een in acht te

niemen afstand. *De leer van den diertijken oorsprong zet de menschelijke ziel niet in een minder licht, want heel vark is in de Natuur iets groots uit iets kleins, iets hoogs uitelaags ontstaan.*

Wild-Life in the Falkland Islands is de titel van het met 60 duidelijke photo's voorziene 26ste deeltje van *Gowans's Nature Books*. Ze blijven mooi en frisch deze deeltjes, (35 cent).

Palmen-Studien von Rothe (Verslag Quidde Wien) (3 Kr.) met 2 gekl. pl. en 33 ongekl. is een heel aardige uitgave.

Dordrecht.

P. J. BOLLEMAN VAN DER VEEN.

CORRESPONDENTIE.

Mej. S. R. S. Het beste doet u met uw *Geranium* (pelargonium) flink terug te snijden, zoodat de takken stompjes worden die elk nog een paar knopen hebben, waaruit nieuwe takken en bladeren voortkomen. U kunt daarbij naar eigen smaak fatsoeneeren. Weinig begieten en nooit op de bladeren en stammen.

J. v. C. Vraag eens bij R. Polak, verzorger van het Insectarium van Artis (Noordstraat 5, Amsterdam. Hij kan u misschien helpen. H.

F. W. L. Uw zwam zal een *Stereum purpureum* geweest zijn.

A A N G E B O D E N :

Wegens overcomplete, jaargang 1909/10 van het tijdschrift »British Birds«, 12 afleveringen met vele foto's en andere afbeeldingen, in ruil tegen een andere ornithologisch werk (event. Buitenlandsch.)

Wageningen.

A. B. WIGMAN.

G E V R A A G D :

»Onze vlinders« van D. Ter Haar. Prijsopgave (en in welke toestand het boek is) aan Jan Carrière, Ant. Heinsiusstraat 92 Den Haag.

Kan iemand ondergeteekende ook een adres opgeven waar planten zijn te verkrijgen van de gewone waterlelie (*Nymphaea alba*) en van de gele plomp (*Nuphar luteum*), teneinde in een vijvertje te worden geplant? Eventuele onkosten worden gaarne vergoed.

Ouddorp Z.-H.

G. BUIS.

Determineeren van Indische Vlinders. — Een lezer van ons blad vraagt ons of iemand desverlangt tegen beloning, bereid is Indische vlinders nauwgezet en juist te determineeren. Aanbiedingen aan de redactie.

INGEKOMEN BOEKEN, AFLEVERINGEN EN OVERDRUKKEN.

»Systematisches Verzeichnis zum Herbar. Koorders,« von Frau A. Koorders—Schumacher Batavia, Selbst verslag der Verfasserin. Afl. I (a, b) en II (a. In Systematische volgorde worden in dit werk opgegeven de 40.000 Oost-Indische planten van het Herbarium van Dr. S. H. Koorders dat aan het Departement voor Landbouw te Batavia aanwezig is. Behalve naam en no. in het Herbarium bevat het Verzeichnis van vele planten bijzonderheden over groeiplaats en verspreiding.

J. van Baren: De Morphologische bouw van het Diluvium ten Oosten van den IJssel, met kaart en afbeelding. Zur Frage nach der Entwicklung des Postglazialen Klimas in den Niederlanden.

Dr. P. Tesch: Opmerkingen over de Geologische gesteldheid der omstreken van Venlo. Over Pleistoceen en Pliocene in den Nederlandschen bodem. (Dit is een wetenschappelijk onderzoek in De Kauter in Zeeuwsch-Vlaanderen. Zie de D. L. N.)

Dr. J. Lorié: Het Uddeler-meer en de bouw en wording der Geldersche Vallei.

Wie belangstelt in de Geologie van ons land en de ons toegezonden overdrukken wenschte te lezen, moest mij eens een briefkaart schrijven, dan zou er misschien een middel te vinden zijn om ze rond te zenden. Als b.v. een Amsterdammer ze bij mij aan huis afhaalt, kan ik er een rooster bijdoen met de adressen der reflecteerenden. Ieder zendt dan door en de laatste zorgt, dat ik ze terugkrijg.

E. HEIMANS.